

lások, még pedig kielégítő eredményel.

Most már csak a parasztpárttal való viszonyunkat kell úmájd rendeznünk.

Befejezésül a politikus kijelentette, hogy a nemzeti párt valószínűleg még a koronázás előtt teljessen

tisztázni és ismertetni fogja a többi pártokkal szemben elfoglalt álláspontját.

Minden megjegyzés nélkül az „Epoca” azt a hírt közli, hogy még e héten,

Jorga Erdélybe jön.

Utazásának célja ismeretlen, a lap csak annyit tud, hogy Gentil és Burekail francia tanárok kísérték el Jorgát.

Merchavja-kvucca

— Az Új Kelet Palesztinába kiküldött munkatársától —

Merchavja, augusztus.

— Nézd... Barsi... fák...
— Hol?
— Ott... arégen vellünk... látod?

Barsi a szeme fölött tartja a tenyerét, hogy a nap ne zavarja.

— Hát persze! — kiált fel — nem tudiam micsoda fákrol beszélez... persze... az már Merchavja... mindjárt beérünk...

Hirtelen felgyürdött előttünk a föld és megint nem látunk semmit.

— Nézz inkább a talpad alá, — szól hátra figyelmeztetőleg — itt a multkor is megcsipett valakit egy skorpió.

— Brrr... rrr — borzongtam meg. És egyenként hajtottam szét a gázokat és válogattam a helyet ahova lépjek.

Aztán egyszerre mintha kicsérélték volna alattunk a földet. A bog, kóró, tövis elmaradt és rendezett, szép táblák következtek.

— Ez már az övéké, — mondja Barsi.

Egyenletesen aratott gabona szalmája sárgulni sima síkban, olóbb frissen szántott fekete szalagok húzódtak, szontul löhere zöldült, egy sárga, egy fekete, egy zöld csik volt az egész mező. És mindegyik csik egy pufók dombrol ereszdedett alá és a dombon már látni lehetett a házakat és mintha mindegyik csik egy-egy udvarból futott volna ki, ahol a csiknak a végét tartják.

— Na még egy nagyot kapasskodj!... na még egyet!... na még!

Felértünk a kolónia elé az utra.

— Há... á...! most kifújhatod magad... én is kifújom... Megvagy?... akkor indulás!

És már nem telik bele öt perc, a széles jó út berisz bennünket a kapuig.

Van öt méter magas. Nem különleges tanyai kapu. Két vastag kőoszlop van két oldalán, aközött két órási ajtószárny ível össze. Vasból. És jobbról is, balról is hatalmas falak futnak.

— Micsoda masszív építkezés! — mondom.

— Ilyen az egész gazdaságok. Tudod — konstatalja Barsi — jól meg van alapozva.

No de azért ne tessék hinni, hogy valami nyomasztó látvány ez a bejárat. Igaz, hogy vannak kőoszlopok és a kapu is nagyon súlyos, de micsoda örökzöld fák kanyarodnak ez elől a bemenet elől, gyönyörű sötányban, a kolónia köré. Amit csak a kőrepengeri éghajlat kitermelhet, mind itt van, öleli magába Merchavját. Cyprus, vagy száz, karosabb még mint a fenyő is. Guggoló, ingerkedő eukalipuszok. Zairlevéli, mélyzöld olajfák. Aztán a legyezőalatu pálmák: a wasingtonia. És pittimfák: a bibliai akác. Meg a pseudoakác: a robinia.

Jobbra, balra kukkantunk a kapu elől: milyen gondozott, széles sétautak futnak a lombok alatt! tűzbet ide a nap ahogy akar, ha a kolóniából kijönnek ide az emberek, a zöldben és az árnyban mindig megnyűhhetnek.

— Na nyiss be... — szólók Barsinak.

A kpuszárnyak vaslelei közül négysszögű ég udvarra látunk, mindegyik oldalon épületek, csinos lakások velünk szemben, faragott kőből és sima, szilárd, újfajta ajtókkal és ablakokkal, meguktól felszaladó függönyökkel, nagyszerű cserép tetőzettel, mint ahogy modern városokban és németországi mintavárosokban építik az emberi lakásokat, az udvar közepén az sz öt-hatemelelmegasságu kettős vitorony, amit messziről láttunk, áll négy betonlábán, jaj, milyen érdekes, mivel vannak azok összekötve, Barsi?

— ... megállj, nem tudom... — és nyomja le bronzbarna kezével a bronzbarna kilincset és már benn vagyunk és első dolgunk, hogy szaladunk a vitorony alá... hát tetőzik tudni mi volt?... itatók voltak... vályu, vályu... de milyen rossz ez ez erre... hiszen finom vascsövekből jön beléjük felülről a víz... nem holmi gém, kútságas és mellette az a három deszkából összeesepott teknő... hanem okosan kitervezett itatócsatorna, a betonlábak között, három oldalon, azért csak három, hogy szemközt az iszállóból bejöhessenek a szabad részen a lovak és a tehének... mindig friss víz folyik bennük és nem kell meríteni... kérem, nagyon praktikus és nagyon higiénikus.

Azután egyszerre csak elkapja tekintetünket az istálló.

— Ó, drága jó Istenem!... Nézd Barsi... milyen édes... sose láttam még ilyet.

Az istálló nyitott ajtaja mögött fehér leány guggol és fejt egy tehénét. — Csendesem — mondom Barsinak — edamegyünk az ajtóhoz és nézzük. — Mert én rögtön láttam a lánynek a tartásából, ahogy ott guggol, hogy ő már brijette a mozdulataiból az európai raffineriákat és visszatért a természetes élethez.

— Istenem... istenem... ilyet! — jött fel megint belőlem az elálmélkodás, mert a leány befejezte az egyik tőgyet és akkor lyolos ruhadarabot vett elő, megtörölte vele jól a másik tőgyet és azt kezdte le-fel huszni.

Dugtuk be a fejünket az ajtón, a tej kilóvelt fehér augarakban, hosszú fehér ujjakkal huzta a leány a tőgyet, az egyéb élet ekkor teljesen elmerült emellett az ő számára, csak a tőgy volt meg, amit drága gonddal huzgált lefelé és felfelé,

és a mi fejünk volt meg az ajtóban. — Pardon! — szóló hosszánk, amikor észrevett bennünket, elvette egyik ujját a tőgytől és felbököt a feje felé.

— Mi van ott, Barsi?

— Megállj, nem látom — és belépett az istálló cementpadlójára, hogy megnéssze.

— Ávakés... adon!... — szóló ismét a leány és megint felmutatott, most már erősebb mozdulattal, közben letekintett egy pillanatra és aggódva szemlélte a tőgyet és a tehénét.

Markovits F. ékszerész, Cluj, Wesselényi-utca 20. sz.

Arany-ezüst ékszerek, kinczeüst és ezüst dísz tárgyak választéka. Szolid és pontos kiszolgálás. Tört aranyat, ezüstöt, brilláns legmagasabb napi árakon veszek. 1923

— Avakés! Barsi hátrált, egy kis héber táblát nézett, ami az istálló közepén függött.

— Ó... pardon... pardon... — mondotta a leánynak, amikor elolvasta és már jött ki és sugta nekem: — „Fejés közben nem szabad zavarni a tehéneket.”

Drágák! Milyen rendesek, ézszerűek és ökonomikusak!

— Igaza van... — sugom vissza Barsinak — gyérünk addig másfelé, megérdemlik, ők kiteljesítik a legapróbb értékeket!

De aüg hogy pár lépést távolodtunk, már kedves, hívó mosollyal jött utánunk a leány.

— Most már lehet, — invitált fehér főkötője alól a szája és a két szeme. — Mára készen vagyok.

És megmutatta nekünk a beyrutni tehéneket, amelyeknek egészen fekete ajkuk van és olyan barna a bőruk mint az erőse készített tejcskává. Ó mindegyikhez közel ment és megsimogatta őket.

— Herta! — Rachel! — Zion! — szólította a nevéken, mert neve van mindegyiknek és a nevík fel van írva fekete táblára a jázsolnál, a fejük fölött. A név alati még van egy darab tiszta hely a táblán,

... a leánknak... — magyarázza a leány — ha netalán valamelyikük maláriát kap. De ez ma már ritka eset.

A hőmérő azért ott függ az ajtófélfán. (Ó, tiszteletreméltó racionalizmus! lám, az ajtófélfára hőmérőt függesztettek.)

És már halljuk az eredményt: — Hetven liter tejet adunk el naponta.

A tshénistállóban ötvan-hatvan szebbnél szebb tehén és ökör áll, mellette a löistállóban pedig gyönyörű arabs lovak és ósavérek abrakolnak.

Itt a magyarázatot vállal ifju venni át: — Az ósavérek kiinn dolgoznak a mezőkön, a lovakat a sómérok használják.

Csodaszép látvány ez a magas szál héber fü ezek mellett a füzes prapák mellett.

— Vannak már héber tenyésztésű lovak?

— Ezek azok! — válaszol büszkén a héber lovasz. Erősebbek és fűgöbök mint az arab lovak, de nem olyan vadak. Tanulékonyak és ugy tudnak viselkedni, mintha idomíva voléának.

Nem eszda, gondolom, a beduinok helyett józanessű héberok a gardik.

— Ezek többet használóok a gazdaságunknak, mint a fellshóknek az ő lovak.

És vékony pálcájával gyengén megérinti az egyiknek a lapockáját.

— Gideon!

Ugrik fel a ló, de nem ugy, hogy nekiütődik a választórúdnak, (sz ő egyénisége is belefér a számára kijelölt helyre) hanem szabályos mozdulatokkal kel fel, szépen megfordul és kilépet.

— Azt hiszi, már itt van a sómérok elindulásának az ideje.

Gideon azonban hirtelen visszafordul és lefekszik az alomra.

A lovasz kacog.

— Meglátta az ajtón keresztül, hogy még világosság van... — mondja nem várt elégtétellel — most már hiába hívám ki még egyszer... nem jönne... az est még nem szállt le... a sómérok még alszanak... ez még nem az ő órája...

Ó, józanság, ésszerűség, materializmus!

Bennünk a lakásokba. Cinos, levegős szobák, a nőtléneknek és a hajadonoknak egy, a családoznak kettő. Ágy, asztal, székek, ruhaszekrény, óra, barométer, kancsó, friss víz, poharak. A legszükségesebb. Semmi cifraaz, a

butodarabokon nincs egy fölösleges vonta, nincs kép sem, csak a Herálé. Nagy ablakok, a függönyök le vannak rajtuk ereszelve, déltán két óra van, künn még süt a nap, de a szobák már hűnek. Egy-egy hás négy-öt lakásra van osztva, az udvarra négy-öt ajtó nyílik és a falban, mindegyik lakás ablaka alatt, külön vízcsap ad vizet. Mert a vitoronyból a kolónia minden részéhez vízvezeték van vezetve, a kertekben, melegágyakban, faiskolában csövek állanak ki a földből és ontják az éltető, termékenyítő elemet.

Külön épületben, a lakóházakkal szemben, van a nagy közös könyvha, étterem, társalgószoba és közös könyvtár.

— Salom! — köszönök be a könyvháza — drága lányok... mondjátok, mi késül vacsorára.

— Lesz paradicsomleves, tökfőzelék, császármorzsa és tea.

És nem hagyják magukat zavaratlan, forgatják a hosszú főzőkanalakat a hő fazekokban, mert a társalgóban már összegyűltek a mezőről a fiuk és várják a vacsorát.

Kik ezek a fiuk és leányok? Legnagyobb részük Oroszországból jött, a Nemzeti alap telepítette őket ide Merchavjába, ahol már 1911 óta laknak megámbirtokosok, sátrakat vertek le a kúsgazdák szép kőházai elé és elkezdtek dolgozni. Külön nagy földet kaptak, az apróbirtokosok száz százunamos parcellái mellett és mikor már jól dolgoztak, azt üzenik nekik Jeruzsálemből: ha tovább is ilyen szorgalmasak lesztek, ti is megkapjátok a ti száz-száz dunamotokot és ti belőletek is kúsgazdák lesztek.

De ők továbbra is együtt dolgoztak, amikor befejeződött a háború felépítették a közös gazdasági udvarokat, még a magámbirtokosokénál is jobb lakást huztak fel maguknak körül kőre, gépeket és állatokat szerettek, annyit, hogy a Keren Kajemet azt mondta: most már annyi mindenetek van, hogy szétváhatóok és mindenekre jut majd két tehén, két ló, egy eke, csak a cséplőtök lesz egyelőre közös, de aki meggazdagodik, az, jó lesz, ha vessz magának külön egyet.

A kvucca (szövetkezet) tagjai azonban nem akartak egymástól elválni. Nem bánják, ha nem lesz senkinek semmije külön, csak együtt legyen meg mindenük. És most már azt mondják, nem is válnak el. A magántulajdönt azért ők nem kúszóböliték ki egészen, a saját garderojba mindegyiknek megvan, de az életüket közös munkával tartják fenn. És megelégedettek.

... Merchavja-kvuccából (a szövetkezetből) hosszú ciprus-állé vezet Merchavja-kolóniára (a nagángagardaságba). Hívom Barsit, hogy menjünk, míg be nem sötetedik.

— Rém hosszú ez az út — mondom neki utakoiben — már fáradt vagyok.

— Ugyan eradj! — hitetlenkedik. — hiszen aüg van két peronyire egyik a másiktól.

— Tudod is te, milyen hosszú! — szólók mély sóhajjal. — Kvuccából kolóniába... Ez a leghosszabb út, amin eddig ebben az országban jártam.

Ben Ami

Kefe, meszelő és ecsetgyár!

Legalább 40%-ot takarít meg behozatali vám-ban minden kereskedő, ha nálam szerzi be szükségletét. Stern S. Endre, Oradea-Mare. (Nagyvárad). 1850

Ben Ami

Kefe, meszelő és ecsetgyár!

Legalább 40%-ot takarít meg behozatali vám-ban minden kereskedő, ha nálam szerzi be szükségletét. Stern S. Endre, Oradea-Mare. (Nagyvárad). 1850

Ben Ami

Kefe, meszelő és ecsetgyár!

Legalább 40%-ot takarít meg behozatali vám-ban minden kereskedő, ha nálam szerzi be szükségletét. Stern S. Endre, Oradea-Mare. (Nagyvárad). 1850

Ben Ami

Kefe, meszelő és ecsetgyár!

Legalább 40%-ot takarít meg behozatali vám-ban minden kereskedő, ha nálam szerzi be szükségletét. Stern S. Endre, Oradea-Mare. (Nagyvárad). 1850

Rothmann Márton szabókellékek és **Cluj, str. Matia (v. Mátyás kir.-utca) 2. sz.** rövidáru raktára **Eladás nagyban és kicsinyben. Vidéki megrendeléseket eszközölök**

Megnyilt a FRENKEL-áruraktár Strada Aprinjoarelor (volt Gyufagyár-utca) 13. szám. 1847

Legelőnyösebb feltételek, legmagasabb lombardok. Ritűnő száraz helyiségek, pincék nagy befogadóképességgel. Vasuti vágány. Telefon 401, 290.

HI

Könyvek

Az aradi egyik hiag lesz az a kö Kelet rendez és jiddisnyei pafota előcs kiállítani a l méket: köny zépekönnyve rászálami lá tákat és nev és ezer köny zebb művei termékei, a esesebb alkó hogy az Ar sserre átpill kulturérteke konti tudott fontosabb k kötetek, a hat:imas al táas polosin. költeményel kabballista íom irodalm minden, am dott magáb táson. Ezer kotta: miad

As Új osolatban k hozható sz nevelő cíor tória héber nyelven ke könyvosztá anyagössze legértékere cionista k lyek teljes mat. A sz könyvtári a konferen dikut vizs könyvvásá jiddi osit vek tömeg loz, az e fal képek körül elad osztály, az az ifjuség könyvekhe urek képa otkóban s les: a Ka könyve: tele: Nach amely a k kiállításon mindenki országrés tartama s könyveit.

Kelet köv kerüinek legnagyobb rólóg a k a konferen ismét a lombos. A ahol a k mevények z esti ünne a Turbul ssidó kul vet. Az nagy kul san illess zsidó pro szj:ni.

— Az a nyomd miatt van nik meg

— K mányát. tember mány a alkotmák ujságok Palesztia zatait.

FAV

HIREK

Könyvkiállítás Aradon

Az aradi országrészi konferenciának egyik bizalmas kulturális eseménye lesz az a könyvkiállítás, amelyet az Uj Kelet rendez a magyar, német, héber és jiddis nyelvű irodalomról. A kulturális előadások között fogja az Uj Kelet kiállítani a legújabb zsidó irodalmi terméket: könyveket, képeket, térképeket, képeskönyveket és mesekönyveket, jezsálemi látképeket, zeneműveket, kottákat és nevelő héber játékokat. Ezer és ezer könyv, a zsidó irodalom legújabb művei, a zsidó könyvkiállítás legbucsebb alkotásai kerülnek kiállításra, hogy az Aradra érkező vendégek egyszerűen átláthassanak azon az óriási kulturális kincsre, amelyet a zsidó elme alkotni tudott. A cionista irodalom legfontosabb kézikönyveitől a hatalmas hatalmas alkotásai lesznek ott a kiállítás polcain. A szépirodalom: drámák, költemények, regények, elbeszélések, a rabbinista irodalom, a zsidó népmozgalmi irodalom és a zsidó történelem, minden, ami nyújt a zsidóság ki tudott magából termelni, ott lesz a kiállítás. Ezer és ezer könyv, kép és kotta: mind zsidó művészet és tudomány.

Az Uj Kelet a könyvkiállítással kapcsolatban könyvvásárt rendez: a szörnyesen drága szepirodalmi olvasmányok, a nevelő cionista irodalom, a tanító történelem, héber, jiddis, magyar és német nyelven kerül eladásra. Az Uj Kelet könyvosztálya, hogy megkönnyítse az anyagösszeállítását, a legfontosabb és legértékesebb cionista művekből kisíri „cionista könyvtárakat” állít össze, amelyek teljesen felölelik a cionista irodalmat. A szépirodalmi művekből „zsidó könyvtár” állít össze: aki megszerzi, a konferenciáról drága és becses ajándékot visz magával. A kiállításnak és könyvvásárnak külön értéke a héber és jiddis osztály. A héber és jiddis könyvek tömege, héber és jiddis kották, dalok, az egészen apró gyermekeknek való képek és játékok nagy száma kerül eladásra. Külön lesz az ifjúsági osztály, amely gondoskodik arról, hogy az ifjúság hasznos és élvezetes zsidó könyvekhez jusson. A zsidó festőművészek képzőművészeti gyűjteménye reprodukciókban szerepelnek a kiállításban. Ott lesz a Kadima Kiadó Rt. legfrissebb könyve: a Kadima könyvtár első kötet: Nachum Szokolov „Uj zsidó”-ja, amely a könyvkiállítás elnöke az aradi kiállításra kerül. Az Uj Kelet, hogy mindenki elláthassa magát könyvvel, az országrészi konferencia alkalmából és tartama alatt leszállított áron adja könyveit. Vasárnaptól szerdájig az Uj Kelet könyvkiállításán igen olcsó áron kerülnek eladásra a kiállított munkák legnagyobb része. Ezek az árak kivételével a konferencia idejére érvényesek, a konferencia lezárása után a könyvek ismét a rendes áron kerülnek forgalomba. A kiállításán kívül mindenütt, ahol a konferenciával kapcsolatban események zajlanak le: a sportteret és az esti ünnepeken meg fogják jelenni a Terhul-leányok, hogy szétfordják a zsidó kultúra becses ajándékát: a könyvet. Az aradi könyvkiállítás a nagy kulturális jelentőségével imponálóan illeszkedik bele a hatalmas zsidó programba, amely Aradon fog lezárni.

Az Uj Kelet legközelebbi száma a nyomdászok pénteki munkaszünetére miatt vasárnap a rendes időben jelenik meg.

Közzétették Palesztina alkotmányát. Londonból jelentik: Szeptember másodikán tette közzé a kormány az összes lapokban Palesztina alkotmányáról szóló törvényét. Az újságok kommentár nélkül közölték Palesztina alkotmányának pontozatait.

Blokád Magyarország ellen a T.-szervezet merényletével

Bukarestbe viszik a nagyváradi foglyokat. „Kettős kereszt Vészövetség.” Csehszlovákiában is letartóztattak gyanús egyéneket. Titkos ülés a magyar parlamentben?

Az Uj Kelet tudósítójától

Balmont gróf és társainak a román királyi pár ellen tervezett merénylete uzylátszik komolyabb következményekkel fog járni. A vádlottak tanuvallomásáról szóló jegyzőkönyveket és a náluk talált kompromittáló iratokat a belügyminiszter a külügyminisztérium rendelkezésére bocsátja, amely haladéktalanul

tiltakozó átiratot fog intézni a kisanant kormányhoz és a népszövetséghez,

hogy együttesen járjanak el a magyarországi terror ellen. Nincs kizárva, — írja az „Ádaverul” — hogy a merénylet miatt amely mögött kétségkívül Horthy és ébredni vannak, súlyos represszáliákat fognak életbeléptetni Magyarországgal szemben. Beavatott körökben beszéltek, hogy a kormány a legteljesebb elégtételt fogja követelni a magyar kormánytól. Retorzióképpen valószínűleg elzárják a magyar román határt.

Románia azonban kérni fogja a kisanantot, hogy egységesen blokád alá vegyék Magyarországot. Egyben követelni fogják a magyar kormánytól az összes titkos szervezetek haladéktalan megszüntetését. Ha ezek a diplomáciai lépések eredménytelenek maradnának, Románia kénytelen lesz további rendszabályokat életbe léptetni.

A nyomozás egyébként még mindig nem ért véget. Radulescu, a hadügyminisztérium vezérigazgatója tegnap reggel Nagyváradra utazott, hogy ártalmatlanná tegye a lefoglalt robbanóanyagot és bombákat. Nagyváradon speciális detektívcsoporthat állítottak össze, amely Bu-

karestbe vigye a terroristákat dr. Bianu Jenő erdélyi sziguranca főfelügyelő őrizete alatt, ahol szembe-síteni fogják őket Belmont gróffal és a többi összeesküvővel. A mai kihallgatások során több vádlott bevallotta, hogy az összeesküvést a „Kettős kereszt Vészövetség” szervezte, amelynek többek között Hájjas, Prónay, Hegedűs György képviselő és az ébredő magyarok számos ismert alakja is tagjai. A vádlottak alapján kiadott köríráviroktra

még három terroristákat fogtak el

Erdély különböző városaiban. Ezeket szintén Bukarestbe viszik.

Bukarestbe érkezett prágai távirat szerint a csehszlovák állam politikai rendőrsége bismalmas értesítést kapott, hogy

Budapesten újabb terroriszövetséget fedeztek fel,

A szövetség célja, hogy zavargásokat idézzen elő Középeurópában.

A magyar parlament külügyi bizottsága néhány nappal ezelőtt titkos ülést tartott, amelyen Moxer Ernő kijelentette, hogy Középeurópában most olyan zavaros a helyzet, hogy Magyarország mindent visszazserezhethet, amit elvesztett. Bánffy külügyminiszter és Andrássy Gynia teljesen egyetértett Moxer javaslatával.

A Kolozsváron elfogott titokzatos idegenről ma délután kiderült, hogy nincs köze a készülő politikai merényletnek, ellenben részese egy nagyszabású postalapjának, amit Csehszlovákiában követelt el többédmagával.

Maximálták a húsárakat. A tegnapi gabona- és lisztárakat után ma a polgármester a mészárosokkal tárgyal a hús maximalizása ügyében. Eredményként két hétre állapították meg az árakat. Eszerint a leveshús ára kilónként tíz lei, a pacsenyehús 12 lei, növendék-marha 10-12 lei, szopósborjú 14-16 lei, vese és szív ára 6 lei. A vendéglősök ételjei szintén maximalizálás alá kerülnek.

Bécsben nem jelennek meg a lapok. Bécsből jelentik: Tegnap este a sztrájkoló nyomdászokhoz csatlakoztak a lapvezetők és így ma reggel Wienben semminő újság nem jelent meg. A mai nap folyamán a hírlapírók szervezete tárgyalat folytat a sztrájk szervezettel, hogy egységes eljárásban állapodjanak meg.

Lloyd George tagja a Pro-Jeruzsálem társulatnak. Londonból jelentik: A Pro Jeruzsálem társulat legutolsó ülésén a titkár bejelentette, hogy Lloyd George belépett a társulat tagjai sorába. A kormányelnök Storrs tábornoknak egy öt font sterlingről kiállított csekket adott át évi hozzájárulásként.

Régalmazási per az arab delegáció ellen. Jeruzsálemből jelentik: Az arab delegáció Mekkában levő tagjai a zsidóság részéről történt több rendbeli cselekedet ellenére fenntartotta azt az állítását, hogy a zsidók Palesztina földjén elnyomják az arabokat és hiussorázzák őket. Minthogy ezeket a vádatat továbbra is hangoztatják, a mekkai delegáció elhatározta, hogy régalmazás miatt a palesztinai bíróságoknál feljelentik a delegáció tagjait.

A ratifikálás hatása a chászidoknál. Beszterceből írják nekünk: Az idemlékelt jiddis szöveget sziveskedjenek becses lapjukban közölni. A levél írója tipikus chászid, aki kétélvvel ezelőtt vándorolt Erec Jiszraelbe. Új életet ment kezdeni oda, elsimta nem tudott elhelyezkedni az új életkeretek közé és állandóan ittlakó bátyjához a cionizmust becsémrlő leveleket írta. A mandátum ratifikálása ugylátszik az egész Palesztinában élő zsidóságot áiformálta. Legjobb bizonyíték erre a levélnek ez a része: „Ázt írom neked kedves bátyám, — írja az anticionista chászid — hogy már megvan a „zsidó császár”. Veeszchanan szombatján templomban volt és imádkozott. Láttuk, becsülettél, zsidó módra ájtatoskodott. Nagy tisztelettel fogadták, baldachin alatt tilt és felhívták mafirhoz. Hála istennek, a mandátum rendbe jött, a hatalmak aláírták és az araboknak el kell nemulniok. Boldogság, csöndes öröm fakadt mindnyájunk szívében, mindenki reméli, hogy ezentul könnyebb lélekzettel dolgozhatik majd. Erec Jiszraelben vasutak fognak épülni, hajóink lesznek és munkánk gyümölcsözővé válik. A kormányzó, azt mondják, nagyon jóra való ember és megígérte, hogy a zsidó közérdekért sok mindent fog cselekedni.”

A szenthelyek kérdése a népszövetség előtt. Genfből jelentik: A népszövetség tanácsa mostanában foglalkozott a spanyol követnek azzal a javaslatával, hogy a népszövetség bizottságot küldjön ki, amely ellenőrizné a szenthelyek sértetlenségét. Lord Balfour kívánsága szerint a tárgyalásokat néhány napra elhalasztották.

Incidens a Magyar Színház előtt. Hétfőn este kellemetlen incidens történt a Magyar Színház előtt. A Türek előadása alatt Gallusz táncos odament F. W.-hez, a kolozsvári társaság ismert fiatal tagjához és azzal az ürüggyel, hogy mondani akar neki valamit, kihívta a színház udvarára és itt a legcsöndesebb sarokba vont. Rövid beszélgetés után odslépett hozzáuk Teddy (Ehrenstein Novák István) táncművész és felelősségre vonta F. W.-t, amiért róla, állítólag, egy társaságban kedvezőtlenül nyilatkozott F. W. Anulvs hallgatta Teddy vádját, kijelentette, hogy nem is ismeri őt, nem is látta táncolni és magyarázatot kért fellépéséért. Teddy haráti között lévén, erős és udvariatlan tenorban válaszolt és majdnem tetlegességre került a sor, (Teddy többiben megragadta F. W.-t), ha e közben egy erősebb ur F. W.-t karon nem ragadja és vissza nem viszi a színházba. Ezenkívül még csak az történt, hogy F. W. hazaérve lakására, ijed en konstátálta, hogy két ember és néhány száz leit és csehszlovák igazolványokat tartalmazó pénztárcája elfümt a zsebéből. F. W. az V. iz kerületi rendőrségre sietett, ahol az incidens körülményeinek előadásával, bejelentette a pénztárca eltűnését. A nyomozás folyik.

Petala tábornok tisztsége. Pilsudsky marzail, Lengyelország köztársasági elnökének személye melé Petala tábornok, a hatodik hadtest parancsnoka kapott becsütést. A köztársasági elnök ma érkezik Bukarestbe.

Bukarestből jelentik: Pilsudsky lengyel köztársasági elnök bukaresti útja alkalmával Narntovits lengyel külügyminiszter tárgyalásokat fog folytatni Bratianu miniszterelnökkel és Ducea külügyminiszterrel, a két ország különböző gazdasági és politikai viszonyairól.

Bombamerénylet egy tőzsde ellen. Berlinből jelentik: Mannheimban ma délután bombát dobtak a tőzsde épületére. A bomba beförte az épület ablakait és több arrajárót megsebesített. A töttest elfogták. Kihallgatása alkalmával kitudt, hogy tagja az ugynevezett nemzeti-szocialista pártnak, amely a monarchisták szolgálatában állott.

Uj ékszerüzlet! Uj ékszerüzlet!

Órák Arany
Ékszerek Ezüst
Mindennemű Ujdonságok
Ajándéktárgyak

legolcsóbb bevásárlási helye

H. S. Braunfeld
Fenyő és Braunfeld
cég volt belfagjának
modern ékszerüzlete
Cluj, Piata Unireii 15. (v. Dobó-féle helyiség). — Telefon 6—43.

Eredeti gyári árban
**kötött kabatok,
swetterek,
harisnya és keztyű**

Blatt
kötött-szövött áruház
Cluj, Fötér 13. 1394

Az Uj Kelet könyvosztálya portómentesen küldi el mindenkinek könyv- és kottajegyzékét, aki azt egy levelező-lapon kéri.

Ben Ami
Ecszetgyár!
szám.
2. sz.
ket eszközlök
szám.
1847
telefon 401, 290.

FAVORIT csokoládé gyártmányai minden háztartásban nélkülözhetetlen!

Cluj, Calea Victoriei 99.szám.
Telefon 2-71.
1877

— A Tarbut a legnagyobb kolozsvári gimnázium. A gyonyoldók, a kicsinylők, a kákán csomót keresők megint kénytelenek lesznek szegyzesemre bevallani, hogy tévedtek. A Tarbut középiskola, amely anyai mellőzés, nemtörődomség és harc ellenére talpra állott, most a harmadik tanév elején nemcsak életrevalóságot mutatja, hanem fejlődési lehetőségének nagy konturjait bontogatja, de beigazolja, hogy a zsidó nép igazi kulturintézménye. A nép és nem a szerencsés néhányak kis rétegei. Nem azoké, akik vonakodnak résztvenni a zsidó kulturmunkában, mert felsek az áldozatoktól, hanem azoké az egyszerű, nem gondolkodással eltelt zsidó embereké, akik nem félnek az áldozatoktól. Az ideai beiratkozások eredményei után a Tarbut-gimnázium a város több középiskolája között növendékeinek számaránya tekintetében első helyre lépett. Százhuszonnégy növendékkel több iratkozott be mint tavaly és a növekedés arányában három új osztályt kellett felállítani. A beiratkozásokat szeptember elsején fejezték be és szeptember negyediké óta az előadások már rendszeresen folynak. Két osztályt, az első és másodikot meg kellett osztani. Mindenképpen érdekes és a nemzeti kultúra szempontjából fontos és örvendetes az összehasonlítás a tavalyi és az ideai beiratkozások között.

A fiugimnázium első osztályában tavaly 78-an, az idén már 84-en, a leánygimnázium ugyanezen osztályába a tavalyi 82 helyett az idén 88-an iratkoztak be, vagyis a szaporulat ebben az osztályban 12. A második osztályban párhuzamos osztályt kellett felállítani épen úgy, mint a fiugimnáziumban. A tavalyihoz képest ezidén az osztályokban 48-al nagyobb a beiratkozottak száma. Az egyenleget csak a harmadik osztály tartja változatlanul a tavalyihoz képest. Itt ugyanis ezidén kevesebb leány iratkozott be, viszont több fiú. A negyedik fiugimnáziumi osztály tavaly 35 növendéket vett fel, ezidén már 52 jelentkezett. A leánygimnázium a tavalyi 34 növendéke helyett ezidén 45 iratkozott be, vagyis itt együttesen 18-al szaporodott a növendékek száma. A hatodik gimnáziumba huszonnöt, a hetedikbe hétélt, a nyolcadikba tizenhárommal többen vétettek fel magukat. Végösszege 124-e számoknak. Tehát 124-el többen részesednek Kolozsvár fiataljai közül a zsidó nemzeti kultúrában. Most már nem lehet csak biztató kezdetről beszélni, most már azt kell mondani, hogy íme a zsidóság tisztában van vele, hogy mit jelent, ha gyermekeik nemzeti szellemben szedik magukba a tudományt, ha zsidó lélekkel válnak művelt emberekké és a társadalom hasznos, dolgozó tagjaivá. A Tarbut beigazolta, hogy mástó a széles zsidó rétegek szeretetére.

— Meggyilkolták a szociálforrádmárokat vezérét. Londonból jelentik: Az orosz forradalmárok halálra ítélt vezérért Timotievet a börtönbe meggyilkolták.

— Színészek, kik szerződés nélkül vannak és tagjai az Erdélyi és Bánáti Magyar Színészegyesületnek saját érdekében küldjék be hozzá a következő adatokat: Név, szerepkör, mióta van e pályán, mely társulatoknál működött, mennyi volt a legutóbbi fizetése, miért van szerződés nélkül. Kollégák, módot akarok nyújtani mindannyioknak az elhelyezkedésre olyan formán, hogy tisztességes megélhetést biztosítsa legyen. Szakács Árpád, az Erdélyi és Bánáti Magyar Színészegyesület igazgató-tanácsosa Déva, Eötvös-tér 9.

— Uj diplomáciai tisztségeket állítanak fel. Bukarestből jelentik: A kormány elhatározta, hogy a madridi és barcelonai román követtségeket ismét felállítja. A két spanyolországi követség vezetőjévé Corbescut és Florescu volt igazságügyi minisztert nevezi ki. Zágrábban már megis kezdte működését Románia tiszteltbéli kereskedelmi konzulja, Milan Miliet.

Két évre meghosszabítják a lakbérleti törvényt

Florescu igazságügyminiszter nyilatkozata

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bukarest, szeptember 7. Egyes lapok azon hírére, hogy az igazságügyminisztériumban új lakbérleti törvényjavaslatot készítettek, a „Lupta” munkatársa megkérdezte Florescu igazságügyminisztert, mi az igazság ezekről a közvéleményre riasztólag ható híreiről?

— Az igazságügyminiszter ezeket válaszolta: — Az új parlamenti ülészekben semmiféle lakbérleti törvényjavaslatot nem fogunk beértesíteni.

— Sammiféle bizottság nem dolgozik egy olyan törvényjavaslat-tervezeten, amely a lakók és a háztulajdonosok viszonyát kívánna szabályozni.

— Azok a lapok, amelyek arról írtak, összetévesztették a lakbérleti

törvényt az építkezések elősegítéséről szóló törvényjavaslattal, amelyet a munkatügyi minisztériumban készítettek elő.

— A kormány az őszi ülészekben egy egyszerű lakbérleti törvényjavaslatot fog benyújtani. Ez a javaslat azt fogja tartalmazni, hogy a jelenlegi lakbérleti törvény érvénye két évre meghosszabbítottatik.

— Most már a parlamentre vár, hogy végleg megállapítsa azt az időpontot, ameddig a jelenlegi törvényt érvényben kívánja hagyni, amíg a normális életbe való visszatérés és a lakáskrisis előrelátható enyhüléséig kell hogy függjön.

— Én mindenesetre alávetem magamat a törvényhozó testület akaratának.

— Győztek az ir felkelők. A „Lupta” jelentése szerint az ir felkelők nyolc óras harc után győzelmet arattak a kormánycsapatokon.

— Budapestben megemésztik az „erkölcstelen” táncokat. Budapestről írják: A belügyminiszter eltiltotta a mai simit és a vanszpetet. A táncosok egyesületében most állapítják meg a tantervet, amelynek keretében a simit és a többi modern táncot táncolni lehet. A tantervnek Gutmann táncmester az előadója, aki kiáll a parkettre, deréken kap egy táncosnőt és eltáncolja az előadói javaslatot. Legelőször a legszebb tánc, a simi kerül sorra. Már a táncosnő megfogása is egészen eltér attól, ahogy eddig csinálták. Mert eddig így csinálták, úgy csinálták, csak illedelmesen nem csinálták. Ezentúl a férfi a bal, a nő pedig a jobb karját leengedi és látogja. A látogatás nagyon jó és éretnes dolog, nem bántja a fantáziát. Emelkeztetni fog azokra, akik a pályaudvarokon a táskájukat látogják a kerükben és nem vehetnek részt a simiben. A részvételtjes rokonszeny nyilvánul meg ebben a látogatásban és a belügyminiszter ezt bizonyára csak helyesolni fogja, a vasútiügyi miniszterrel egyetértve. De gyereink csak tovább. A hölgy a balkarjával nem öleli át a férfi nyakát. A balkez a férfi karjára nyugszik. A nyugalom így jobban lesz biztosítva és körülbelül azt a benyomást kelti, mint amikor az ember a falnéptári visszaakarszja a szekrény oldalára és az ott nyugszik. Igazán nem tartozik az igaztobb cselekmények közé. A tanterv is, a miniszter is meg lesz elégedve vele. A szoros simulás szintén elmarad. Az arok nem simulhatnak egymáshoz. A A simulások, passzant dolgok rendszeren nem vezetnek jóra. Amikor az egész világ egymásnak rugaszkodik és nem simul, nincs értelme annak sem, hogy egyes arok simuljanak. A szeretet nem áll jól a mai világban. Várni kell vele. A simit jellemző néger lépések, csúmpások, szintén elmaradnak az előadói javaslat szerint. A kerok rángatózása meg épen tilos. A har, ha már lóg, akkor igazán ne rángatózzék. Ez lesz bizonyosan a legérthetőbb újítás a tantervben. A figurák egészen simák lesznek és csak a „erő” utolsó mozdulatánál hejlük meg gyöngéden a táncosok térde. A erő tehát megmarad. A erő külön is benne van a tantervben és azzal húzzák fel a simi rajongóit, amikor megtudják, hogy mivé lett a legzebb tánc: a simi. Hogy a simi most már semmi s a vanszpet is már nincs-szpet. Mert a vanszpet sem visszi el szárazon a teremben.

— Nagy bányászercsélienség. Londonból jelentik: A kaliforniai Jackson-bányában földesuszamlás következtében 48 bányász eltűnt. A mentési munkálatok folynak.

— Hatvan baniért vásárol egy levelezőlapot, felírja a nevét és a pontos címét és beküldi az Uj Kelet könyvosztályának. Az Uj Kelet könyvosztálya díjmentesen értesíti Önt a könyvjutalványokról és elküldi Önnek alkalmi katalógusait.

— Andrassyék visszakövetelik óvadkukat. Budapesti tudósítók jelentik telefonon: Mint ismeretes, az októberi királypuccs résztvevői, többek között Andrassy és Grätz Gusztáv ellen a királyi ügyészség az év januárjában hűtlenség és lázadás büntette miatt vádat emelt s letartóztatta őket. A letartóztatottakat a vádtanács óvadék ellenében szabadlábra helyezte. Andrassy és Sigray egymillió korona, Rakovszky pedig háromszáz ezer korona óvadékot helyeztett letétbe. Ezt az összeget most mindannyian visszakövetelik azon címen, hogy mint a második nemzetgyűlés tagjai, mentelmi jogot élveznek. Az ügyészség még nem döntött.

— Bérbeadták Herkules fürdőt. Bukarestből jelentik: A „Lupta” jelentése szerint a kormány Herkules-fürdőt egy svájci konzorciumnak adta bérbe. Állítólag liberális bankok is tagjai a konzorciumnak.

— Mikor a poszt ügyetlen. Tegnap tárgyalta a kolozsvári hadbírósg Pulez Ispaz 83 gyalogezredbeli közkapitona ügyét. Pulez 1922 március 28-án délelőtti őrszolgálatot teljesített a Honvéd-utcai lakánysa fogdája előtt. Bár a katonai szabályok szigorúan előírják, hogy ilyen természetű őrszolgálatot legalább két órának kell végezni, a parancsnok mégis csak Pulezre birta a felelősségteljes feladatot. Az egyik zárkából a redes napi sétára engedtek négy magyar kámat, köztük Utiz Imre tartalékos hadnagyot, aki főszereplője volt a nemrég lezajlott nagyváradi komplott pernek. A foglyok az előírás ellenére nem maradtak egy csoportban, hanem hettő Pulez tiltakozására külön ment sétálni. Bár Pulez az előírás szerint azonnal agyonlőhette a két renitens foglyot, utának ment és kérielte őket, hogy maradjanak együtt. Esalatt Utiz a lakánysa hátsó korlátszéhez futott és a magas kőfalon átvette magát, nyomtalanul eltűnt a Magyar-utcai részen. A tegnapi főtárgyaláson Marinon ezredes emökölt. Chiru őrnagy-ügyész súlyos büntetés kiszabását kérte, mert szerinte a vádlott őrszolgálati kötelességét súlyosan megsértette. Dr. Giurgiu János védőügyvéd azt fejtegette, ha a parancsnok a szabályokhoz alkalmas-kodva két órát állított volna, ugy a szökés nem történhetett volna meg. Kéri a vádlott felmentését. A bíróság Pulez Ispáz-t a vád és következményei alól felmentette.

— Kétmillió zsidó beszél jiddisül Amerikában. Newyorkból jelentik: Az Egyesült-Államok kereskedelmi hivatala most tette köze statisztikai jelentését, amely szerint 1920-ban kétmillió és 43,613 személy vallotta a jiddist és a hébert anyanyelvűül. 1910-ben a népszámlálás alkalmával mindössze 1,364,141 személy jelölte meg a nyelveket anyanyelvűként. 1920-ban, tehát a tíz évvel ezelőtti számmal szemben 22,8 százalékkal gyarapodás észlelhető. A kétmillió és 43,613 zsidóul beszélő közül 1,091,820 száított külföldön.

— Stramer színtárlata Kolozsváron. A hitűnő Stramer vezetés alatt működő Habima színtárlata a hó kilencedikén kezdte meg előadásait Kolozsváron a Bismarck-terem színpadán. Bemutatóul L. Kobrinnek óriási hatású drámáját, „Geld, Liebe und Schande” című négyfelvonásosát adják. A színdarab, amely a zsidóság történetének legújabb felváltását ismétel, Amerikában a legjobb zsidó színpadokon szászor egymásután ment óriási sikereit. A következő vásáraspon megismélik e darab előadását. Hétfőn kezdődő operett meg, „Chez ele Kolbajnik”, amit a társulat itt először mutat be.

— Az arabok újra lázitanak. Jeruzsálemből jelentik: A féktelen agitáció, amely az arab delegáció hazakerésze után kezdődött, meghozta a maga eredményét. Jaffában és Tel-Avivban az arabok részéről néhány lövés esett, amely azonban emberéletben nem okozott kárt. Jaffában egy zsidó kezében levő gyárat felgyújtottak, a vezedelmet azonban még idejekorán el lehetett fojtani. Az arab lakosságnak egy fanatizált töredéke megkezdte a zsidó kereskedők bojkottját. Az arab kongresszus legutóbb megválasztott vezetősége vonakodott a kongresszus határozatait a jaffai kerületi főnököknek átnyújtani. Ezt a vonakodást azonnal indokolták, hogy az arabok nem ismerik el a brit közigargatást és az angolokat idegen hatalomnak tekintik, amely az országot erőszakkal szállotta meg.

— Kivégeztek egy orosz metropolitát. Rigától jelentik: Benjámint orosz metropolitát több társával együtt Petrográdban kivégeztek.

* Lakók, háztulajdonosok figyelmébe! Az új lakbérleti törvény hitelen magyar fordítása szaksterű magyarszavakkal ellátva kapható a Fraternitas nyomdában, Uj Kelet kiadóhivatalában (Brassai-utca 10), minden könyvkereskedésben és az Uj Kelet összes vidéki elárúsítóinál.

— Tolvaj cigányok. Ispaz, kolozsvári detektiv tegnap délelőtt hat cigányasszonyt fogott el, akik a kolozsvári piszokon hosszú idő óta zsebtolvajlásokat követtek el. Meggútozásukkor harmincegy üres pénztárcát, hétézer leit, egy aranyórát és négy aranykarkötőt és külföldi ékszert találtak náluk. A tolvaj cigányok a lopásoknál csak statisztáltak. A piaci tolvajlásban szorosan körülfigyelték az áldozatot, akivel a tolvajok kedek és ezalatt egy hűtves kislány ellopta a pénztárcát. A nyomozás folyik és tudomásunk szerint az elfogottak személyében megtalálták az utóbbi hónapok piaci zsebtolvajlások tetteseit.

* Dr. Révész Arthur törvényszéki jegyző állásáról lemondván, ügyvédi irodáját Praeovan (Eperjes, Szlovákia) Masarykova-utca 60. alatt megnyitotta.

— A szerelem élettana. Hosszú hallgatás után Bródy Sándor ismét megjelent írásával a közönség előtt. Legújabb könyve „A szerelem élettana”, egy filozófikus és elmélyedni tudó író megfigyelései és feljegyzései. Ára 55 leit, megrendelhető az Uj Kelet könyvosztályától.

— Olvasta már Agnon, a legnagyobb élő héber író regényét? „És a meggöredt kiegyenesedik”?

Az Uj Kelet könyvosztálya új könyvei

	füzve
Auerbach: Prophetie	25.—
Bernfeld: Jüd. Literatur	35.—
Cohn: Frauenfragen	15.—
Ruppia: Juden der Gegenwart	40.—
Hess: Rom und Jerusalem	15.—
Heral: Alimeland	35.—

A Zsidó Nemzet Alap országunk földjét akarja népiünk köztulajdonába visszavásárolni, (akie a föld, azé az ország): a Keren Hajjeszód a fejlett európai állami élet alapjait akarja lerakni e visszaváltott földön, a Tarbut-Kulturalap pedig a sivatagvándorlás nevelési alapja

Zlato clyan ki s plezst zafára b... Hajjeszód bazik.

Finke Hogy a d... iranyába tudó a

Levite pin kolozs... osztja op... vallalkoz... hetőségek

Bium mindössz... elejen tar... előtt akas... teltér, ho... végződött... szágban,...

eredmény... sen dolgo... országok... pressiv n... elvet fenn... miatt. M...

cionista... masszer a... hoz. Biro... gei még... de hisni... átlakító... siteri kell... értetni az... ebélucok... a cionizm... ujjaépítse...

Többel... való hoz... Ben C... szok ellen... ják átlap... beloldalon... kívánják a... azért adtá... néhány ü... az arabok... egy pár... Tel-Avivba... meg, hogy... munkavsl... várszólun... kényvé té... mindenké... Dr. G...

(Jugoszláv... s:álalnak... Merem... Hajjeszód... amadások... Farbst... ne csak a... munkához... sági proble... a kevuca-r... Ussisch... kérdés: n... sünk-e be... Mindáét ir... mincen ig... mindkettőre... Heller... medja, nig... tetlennek... vitélet.

De Liem... bírálja e... közegészsé... arabd függ... munka sise... Dr. Got... nagy eredu... de a mosga... dgokat. Ne... Palestina... végezze. M... is istápolni... letét föl ke... Katzenel...

Sz... figye

A karlsbadi konferencia kritizálja a cionistákat

Elégedetlenség az Ujjáépítési Alap körül

- Az Uj Kelet tudósítójától -

Zlatopolsky, a Keren Hajjeszód olyan kiadványát kívánja, hogy mint alap a palesztinai költészetés mind a nagyszabású befolyást nyerjen. Kifogásolja a lenyúlást, amivel a cionisták a Keren Hajjeszódért való mozgósítás terén bíbelődtek.

Finkelmann (Litvánia) nehézményes, hogy a cionisták jó része még nem teljesítette kötelességét a Keren Hajjeszód irányában. Csak a cionisták példája tudná a mozgalmat fokozni.

Levite (Lengye ország) ellenzi Ruppin kolonizációs irányveit és nem osztja optimizmusát. Követeli a magánvállalkozás számára a költségvetési lehetőségek előkészítését.

Blumenfeld: A Keren Hajjeszód mindössze egy éves, tehát a mozgalom elején tart, mégis már egy félévvel az előt akadtak hargok, amelyek híresztelték, hogy az egész akció fiaszkóval végződött. Bizonyos, hogy minden országban, még ott is, ahol a legnagyobb eredményeket értünk el, nagyon kevesen dolgoztak az alap érdekében. Egyes országok hiatalos cionista szervezetei passzív módon viselkedtek. A masszer-élet fenn kell tartani, nevelő hatása miatt. Már vannak országok, ahol a cionista szervezetei magat, ha nem a masszer alapjaitól a Keren Hajjeszódhoz. Bizonyos, hogy a zsidóság tömegei még nem éretek meg a masszera, de hiszi kell a cionista gondolat nagy atalakitó erejében. A munkát exsége-síteni kell minden országban. Meg kell értetni az emberekkel, hogy nemcsak a zsidóság kiküldetés Palesztinába jelent a cionizmust, hanem főként az ország ujjáépítése a mozgalom útján.

Többeknek a Keren Hajjeszódhoz való hozzáállása után

Ben Gurion szenvedélyesen kikel azok ellen, akik a zsidó szellemét akaratlanul átültetik a palesztinai zsidóságra. A zsidó-baloldalon állók - ugyamond - is kívánják a megőrvállalkozást, de nem osztják a palesztinai zsidóságot, hogy néhány úzért helyezzünk ott el, akik az arabokkal kereskednek vagy hogy egy pár sádványgyárat csináljanak Tel-Avivben Palesztinát azért kaptuk meg, hogy a parlagon haveró földből munkával viruló és termő országot varázsoljunk. Emek Jerzeel termékenyét tételével beigazoltuk, hogy erre mindenképpen alkalmas nép vagyunk.

Dr. Gottlieb (Lengyelország), Stern (Jugoszlávia) a Ruppin-javaslat ellen szólnak fel.

Mereminsky kárhoztatja a Keren Hajjeszód ellen rendszeresen folytatott utmadásokat.

Farbstein (mizrahi) követeli, hogy ne csak a baloldal jussan Palesztinamunkához és a palesztinai megőrvadás-problémák megoldását ne egyedül a bevaca-rendszerben lássuk.

Ussischkin: Megint fölmerült a vitás kérdés: nemzeti gazdasági vezetésünk-e be, vagy magánvállalkozás. Mindkét irányzat érvelésének elemelőz minden igaznak, mert Erec Jisraealba mindkettőre szükség van.

Heiler a masszer-élet ellenszót támadja, míg Löwenberg (Austria) lehetetlennek tartja a masszer keresztültelét.

De Lieme a Keren Hajjeszód-munkát bírálja élesen és kijelenti, hogy a közegészségügyet és az iskolaügyet nem szabad függővé tenni a Keren Hajjeszód-munka sikerétől.

Dr. Goldstein: A Keren Hajjeszód nagy eredményeket ért el a tömegköznel, de a mozgalom hidegen hagyta a gazdaságokat. Nem tartja helyesnek, hogy Palesztina ujjáépítését ez az egy alap vezesse. Más alapokat és vállalatokat is intépólni kell. A világtkongresszus ötletét föl kell karolni.

Katzenelson: (Hitechtud). Támadja a

Keren Hajjeszód), amely organikus bírálattal jött a világra. 500 font sterlinget költött a londoni központi propaganda célokra és mindössze néhány kétes értékű broszúrát hozott a világra.

A következő ülés elején Joan Fischer javaslatot terjeszt be arra kérve a konferenciát, nevezzen ki három tagú bizottságot, akik nem tagjai a vezetőségnek. A bizottság vizsgálja meg összes intézményeink mai helyzetét és tegyen előterjesztést azok ujjászervezése tekintetében.

Dr. Thon a politikai bizottság nevében a következő határozati javaslatokat terjeszti be:

1. A cionista szervezet központi tanácsa a népszövetségnek Angliára átvezetendő mandátumában, amely megállapítja a zsidó népnek Palesztinához való tartozandóságát, a zsidó nép-

nek visszavonhatatlan elismertetését látja arra, hogy Palesztina a zsidó nép jogilag biztosított otthona. A Poale Cion nem azavaz. A javaslatot hatvanegy szavazattal elfogadják.

A második határozati javaslat tiltakozik a zsidó bevándorlás megszorítása ellen. A központi tanács felhívja a végreható bizottságot, hogy minden erejével igyekezzen a megszorításokat kiküszöböltetni.

A harmadik határozati javaslat elismerést fejez ki a brit és amerikai nép demokrata kormányának, amely lehetővé tette a zsidó nemzeti szabadságmogalmak érvényesülését. Ezt a két határozati javaslatot egyhangúlag fogadják el.

A következő ülés vezérszónoka Sold aszony, aki a „Hadassah“ működéséről referált. Kifejti, hogy az ország közegészségügyi szempontból már majdnem kielégítően van megszervezve, a malária leküzdésére intenzív és határozott munka folyik. Az iskolák egészségügye roudben van, a „Hadassah“ iskolájának első harminchárom örethez tartozó növendéke már mint apolónó működik a különböző kórházakban.

„A világváros zsidók nélkül“

A zsidók találták ki azt a hazugságot, hogy „az életben semmi se fontos, csak az ember és az emberiség“

- Az Uj Kelet tudósítójától -

Prága, szeptember 1.

Nem régen megírtuk, milyen kavarodást okozott Max Pfeiffer bécsi német követ gettó-regénye Németországban. A közeletori germán-brutalitás össze és bünbánó feltárása fellázította az árja-rejzongókat és csak kicsibe mult, hogy irodalmi és történelmi tisztessége miatt ki nem buktatták az állásból. A gondolatfojtatók elszámitották magukat; az irodalomból nem tudták kiverni az igazságkeresést. Max Pfeiffer példát adott. Mindogys többben vannak, akik zsidó regényeket írnak és úgy írják meg könyveiket, mintha penitenciára szólítanak fel a keresztény lelkiismeretet. A kampós-kereszt vízei döbbeneiből döbbentembe esnek, mert egymásután jelennek meg a német könyvtárakban olyan regények, amelyek súlyos csapásokkal döntik le az árjababonát: Hugó Betauer legmesszebbre megy ebben a babonairásban. Neki kevés az az igazság, hogy az élethez való jogot a zsidók is követelhetik, kevés neki az a másik is, hogy a maguk életével a más fajták életét nem romlíják meg, ő többet akar és a német góg szörnyű elmulására azt bizonyítja, hogy zsidók nélkül meg sem élhetnének a többi fajták. Die „Stadt ohne Juden“ című regényének az a kvintesszenciája.

A zsidó kifetések borzalmait rajzolja meg Betauer, de nem historiai alapon, csak az elgondolása historiai. A mai Bécsöt beállítja a középkori Bécs szemszögébe és megírja a sorát, ha úgy éne és úgy ére, mint a középkor eszszárváosa, amely két ízben kergette ki a zsidókat.

A regény hőse: doktor Schwartseger. A bécsi nép imádja, mert demagóg és zsidógyűlölő. A nép tiszte és siratja az elmúlt dicősséget. Schwartseger méreggel itatja a szomszjas metropolist. Csődöletken és népgyűléseken azt hirdeti, hogy Ausztria bukása a zsidók büne. Ő miattuk vesztette el a hatalmát. Minden kinevezése csak a zsidók miatt van. Az éhes város gyűlölni akar.

Schwartseger a magisztrátus elé viszi a fellázított tömegeket és a zsidók kiűzését követeli. A közegtanács gyűlésén viharos összecsapások dunnak, a gyűlölet végül mégis letiporja a józanságot és határozatot hoznak, hogy a zsidókat kiűzik.

Kiűzték őket. Már nincsenek zsi-

dók a világvárosban.

Az igazi regény csak itt kezdődik.

A világváros egyre hanyatlak. Gazdasági és szellemi élete leromlik. Még esztétikai élete is megüresedett. Valami hiányzik. Élet ez az élet is, de lezület nincs benne.

A város dolgozik, zakatol, de lomhán és kénszeredőten. A hajtóró, ami meglüktesse, hiányzik. Ugy bizony: hiányzik a zsidó.

Még a világhíres elegancia is kiveszett a városból. A bécsi élet unalmas és színtelen.

A zsidómentes Bécs észbe kap. Talán mégis úgy van, hogy a zsidók tették tönkre Auszriát, hiszen lám, most már nincsenek zsidók a fővárosban és az élet mégis kinos, sőt kinosabb és szegényebb, mint azelőtt. Még a sokat magasztalt bécsi kultúra is összezsugorodott, amióta a zsidókat kikergették.

A zsidók - mondja a regény egyik hőse - mindenütt az oktató és fölvilágosító szerepét játszották. A népek között ő az élesztő. Onmagában nem sokat ér ez az élesztő, de a kenyérhez nélkülözhetetlen.

Végre belátják, hogy se a háboru, se a háborus adósság, se a birodalom felbomlása nem okozott annyi kárt Auszriának, mint amennyit a zsidók kiűzése okozott.

És a zsidókat visszahívják.

Persze regény is van a regényben. Egy liberális bécsi keresztény leánya szeret egy zsidó festőt. Ő az első zsidó, aki a kiűzési rendelet visszavonása után Bécsbe visszajön.

Műremeknek épen nem lehet ezt a regényt mondani, inkább zsurnalisztamunka, de meleg, őszinte és temperamentumos és minden sorából látszik, hogy keresztény szerzője torkig van azzal az örülettel, amely minden bajt a zsidóságot felelteti. Jelenségnak mindenestre értékes és karakterisztikus. A keresztény ideológia több szabadságra tér. Körülbelül ezt fejezi ki a regény egyik kritikusa is, amikor ezt mondja:

- A cionizmus, amely előbb a zsidók szeméit nyitotta ki, most kinyitja már a keresztények szemét is. A cionizmus megmutatta, hogy az üldözés és szorongatás ráunatta Európára a zsidókat és kisvárognak belőle. Megszegényítette pofont még nem kapott az európai civilizáció.

Vannak persze más fogalmazások is. Hans Bartsch más szemmel nézi

a zsidókérdést. Ő is regénybe sűríti az erről való vallomását. A „Seine Jüdin“ című regény gondolatmenete körülbelül ez: a zsidó és a keresztény két különböző világ, amelyek soha össze nem forrhatnak. A zsidó faj mozzató ereje az életfentartás ösztöne. Élvi - a zsidó pszichének ez az alapmotívuma. És mert annyira az élethez köti magát, egész erejét arra pazarolja el, hogy ki ne haljon. Azért becsüli oly nagyra a tudást, az értelmet és okosságot, mert ez biztosítja legjobban az emberi egzisztenciát. A zsidó mindezeknél fogva sohasem lehet naivan bátor, vagy gyermekesen nyugodt, vagy romantikusan eszellen. Csak arra néz, aminek célja van és ami az élet és az ember megerősítésére vezet. Egészen más a keresztény. Az ő világa nem az emberi élettel kezdődik, de végződni se azzal végződik. És mert magamagát úgy érzi, mintha a természetnek egy darabja volna, a föld közelebb van hozzá, mint az ember. Mély rokonságot tart a csönddel, a hallgatással, mindennel, ami értetlenül belöndes. Azért hajlik a romantikus neveltségesegek felé, amittől irítozik a józan zsidó életakarás.

Ez az „idea“ sem tulajgosan új, sem tulajgosan meggyőző. De Bartsch azt hiszi, hogy elfogadható. Sőt bizonyíthatóan is hiszi a teóriáját. Még is kísérl a bizonyítást, még pedig két szimpatikus természettel, a két faj két típusával, amelyeket az a szerencsétlenség ért, hogy össetalálkoztak és egymásba szerettek.

Kristóf Haberbuch, a regény hőse ősi arisztokrata-családból származik. Büszke és zárkózott. Mélyen vallásos és igaz-érig nemes. Azonkívül originális is. Megveti a fényűzést, aszkétikusan egyszerű és erősen küd a saját temperamentuma ellen. A hősnőt Gräthe nek hívják. Zsidó lány. Gazdag, okos, impulzív, graciózus, gyermekesen szerény, de amellet nyugtalan és eleven. Egy édes, kis ördög. Márta, Kristóf huga, iskolatársa. Szereti ezt a sajátgagos zsidó gyermeket és sokat mesél róla Kristófnak. Gräthenek viszont a bányáról mesélget. Még nem ismerik egymást, de csöndben már egymásba szövődnek az érzéseik. Aztán találkoznak. Kristófnak hiába ágaskodik meg a veleszületett büszkeség, a nyugalma bizony oda van. Gräthe is olyan, mintha meghívólték volna. Kristófnak az csodálja legjobban, amit magában nem érez: a régi nemesség büszkeségét, ezt a hallgatag nagy lelkiert, amely mélyen a földben gyökerezik. Mint minden nagy szerelem, az ő szerelmük is megdöbbéssel kezdődik. Küzdenek és viaskodnak, mert elháríthatlan katasztrófát sejtnek.

A katasztrófa valóban elkövetkezik. Kristóf befáradt a viaskodásba, elmegy a gazdag zsidóhoz és megalazza magát. Megkéri a lányát. Az spa úgy tesz, mintha nem ellenezné a házasságot. De ahogy Kristóf eltávozik, csomagoltat. Gräthevel külföldre mennek. Gräthe valamelyik állomáson lelopakodik a vonatból és Kristófhoz menekül. Mire az apja megint rátalál, már nincs miért küzdeni. Gräthe testétől-lelkétől Kristófé lett. A leány katolizált. Viszonyukat most már az oltár előtt is legalizálják.

Három gyerek születik ebből a házasságból, de az anyaság nem gyöngítette le a szerelmüket. Csupa tűz és csupa feszültség a szenvedélyük. Élnek boldogan és szinte összeforrottan és még nem látják, hogy az évek, a faji ellentétek szisztematikusan alászákk a szerelmüket. Kristóf testisége még semmi se érez az elidegenedéssből. De a lelke már eltávolodik tőle. Napról-napra idegenebbnek érzi, a vele született zsidó mozgékonyaság miatt, a csöndes és hallgatag élethez való képtelensége miatt, az erő materialisztikus életakarássá miatt és „ösztönös faji gyűlö-

Szülők figyelmebe! Iskolás gyermekeinek tartós cipőt csakis a BATA gyári lerakásában szerezhethet be. Cluj, Főtér 9 Szülők figyelmebe!

lete" miatt, amelyet érez a „néma föld" iránt. Gräthe szerelme is elfáradt. Nem bírja már elviselni férjének néma szerelmét. Unja Kristóf beszélgéseit, a „mi és ti" örökös hangsúlyozását. Az egymástól való elidegenedésük feltartóztatatlan.

A katasztrófa elkövetkezik, még pedig egészen komikus módon: Wilson tizennégy pontja miatt.

A világháború elfutott. Kristóf fáradtan és csalódottan kerül vissza a háborúból. Látja az ország pusztulását és esondós magányba bujlik. Az ezennel való élete csupa töprengés, csupa tévőva utkeresés. A maga én-jét keresi és az utat, amely visszavezesse önmagához. Gräthe nem tudja megérteni, követni sem tudja. Asszony létere az erőshöz és győzteshez vezetődik és ahhoz húz. Zeidó nő létere az ujszerűségéért rajong. Wilson manifestuma elbűvöli.

— Uj világ nyílt meg a számomra — mondja az urának. — Uj idők jönnek és ezek tele lesznek igazságossággal. A ti világotoknak vége van.

Kristótot felléltja ez az ujjongás. — Ahá — kiáltja — ti zsidók ujjongtok. Ti örökös vendégnép, akik sohasem tudátok, mi az otthon és mit jelent a magunk fajtájának az, hogy otthon vagyunk. Ti ujjongtok, mert rabszolgái vagytok az álmaikoknak és az elképzeléseiknek. Ti könnyen ujjonghatok, mert materialisztikus életakarásotoknak és könynyelműségteknek nem nagy fáradság álmaim egy világból a másikba.

Viharos összecsapás, amely katasztrófális kirobbanással végződik.

Grätheben felébred a faji büszkeség. Most nem hallgat. Élesen vágja Kristóf szemébe:

— Te kineveted a mi igazság-álmódzásainkat. Hát nézd meg, hogy ti mit csináltatok Krisztusból. Nektek csak fetisek és bálványok kellenek. Nekünk istenünk van. Egy egész isten.

Összehozhatatlanul széjjel váltak. Még egy házban élnek, de már mint idegenek. Gräthe nevéskára az ura elé lép.

— Te, szerelmes vagyok.

Egy ólvasz tisztelt szeretett meg. Egy könnyelmű, életvidám arisztokratát, aki nem hanyagolta a származását és az öröm és diadal érzésével tölti meg az életét. Kristóf tudja, hogy a csatát elvesztette és elegendi Gräthe, még csak nem is tiltakozik. A mogorva ember még mogorvább lett és a gyerekei is elhagyják. Kristóf magára marad. Csak a nyomorúsága és a hite nem hagyja el. Misztikus hangulatok lopózkodnak be a lelkébe és — nem tudni: miért — a gögös arisztokrata a cipézmesterségre adja magát.

Igy végződik Kristóf és Gräthe forró szerelme. A tendencia nyilvánvaló: zsidó és keresztény nem forrhat össze. Nem a nemzetiségi és vallási különbözőség akadályozza meg az összeolvadást, hanem a faji öntudat, amely amazoknál erősebb. A zsidó: materialisztikus, az árja romantikus. A zsidó észleli ki azt a nagy hazugságot, hogy az élet lényege és tartalma és mindene az ember. Ezzel szemben az árja minden virágban, minden fában, de minden kőben is testvérét érzi. A zsidó minden dolognak a kezdetét és minden dolognak a végét az emberi életben látja, az árja ellenben magasabb és rejtelmesebb világokat keres. A két faj ez oknál fogva örök időre idegen egymáshoz. Ha erotikus területen mégis találkoznak, abból csak szerencsétlenség származik, mert az isten a „főzanság átkával" átkozta meg a zsidókat.

Ez a könyv elég érdekes, de itt-ott komikusan hat. Szerelmes emberek nem törődnek a faji pszichológiával, legkevésbé pedig vitakoznak róla, mikor kellemesebben is eltöltetik az idejüket. Egy kicsit nevetséges a katasztrófa is. Hogy két szerelmes megbotoljon a wilsoni elvekbe, nehezen elképzelhető. Végül pedig: ha Bartsch semmi másért, csak azért írta ezt a regényét, hogy

bebizonyítsa: zsidó és keresztény más-más faji törvények alatt él, hát ez olyan törvény, amit már régen fölismer a zsidóság. Azt is el lehet fogadni, még pedig büszkén, hogy

a zsidók találták ki azt a borzasztó hazugságot, hogy az életben semmire sem fontos, csak az ember és az emberiség.

Peter Uhle

KÖZGAZDASÁG

Román-lengyel és jugoszláv-lengyel gazdasági szerződés készül

— Az Új Kelet tudósítójától —

Tegnap értek véget Prágában a román cseh gazdasági tárgyalások, amelyeken Cristodorescu államtitkár és dr. Theodoraki, a bukaresti kereskedelmi kamara elnöke képviselte Romániát. A konferencián, amelynek eredeti célja a cseh-román szállítási nehézségek kiküszöbölése volt, az a terv vetődött fel, hogy a prágai mintavásárt a cseh kormányának arra kellene felhasználnia, hogy előbb külön-külön tárgyaljon az utódállamok gazdasági érdekképviseleteinek a mintavásáron résztvevő képviselőivel és az így létrejött platformon közös megbeszélésre hozza össze a román, jugoszláv lengyel és csehszlovák ipari és kereskedelmi tényszerzőket.

Ezeknek a tanácskozásoknak egyik szereplője a tárgyalások eredményéről a következő nyilatkozatot tette:

— A konferencián főleg azokat a hiányokat igyekeztünk pótolni, melyek Lengyelország és a többi szövetséges államok áruforgalmát megnehezítették. Eddig különösen Románia és Jugoszlávia kereskedelmi forgalma összekötötése volt az eddigi privatorikus jellegű megállapodások miatt kevésbé szabályozva. Ez a baj rövidesen megszünt. A legutóbbi tárgyalások során ugyanis megállapodtunk a szóbanforgó államok között kötéendő gazdasági szerződések alapelveiben. Ezáltal nemcsak a jugoszláv-lengyel szerződés régóta vajudó ügyét sikerült tető alá hozni, hanem Lengyelország és Románia relációját is meglehetősen zörszorra fűzni és a fennálló megállapodásokat megfelelő módon kiegyesíteni.

— Az elvi megállapodásokat csakhamar követni fogja a szerződések aláírása és ratifikálása. Érkezeteinknek egyébként teljes világgal mulattak meg, hogy a Csehszlovák köztársaságot minden tekintetben ki-elégítő, teljes és rendszeres megállapodások fűzik a négyes szövetség államsinak mindegyikéhez, úgy, hogy ezeknek kiegészítése nem mutatkozik szükségesnek.

Belföld

(x) Módosítják a vámtarifát. Bukarestből jelentik: Péntek délután négy órára a pénzügyminiszter magához kérte a legfőbb vámbizottságot, hogy egyes vámdíjtételek módosításáról tárgyaljon vele. A tanácskozáson több nagyipari és nagykereskedő cég is részt vevett.

(x) Német-román gazdasági tárgyalások. Bukarestből jelentik: A román és német kormány között még szeptemberben megkezdődnek a tárgyalások a két ország között fennálló pénzügyi és gazdasági kérdésekben.

(x) Románia cseh vagonokat bérelt. Bukarestből jelentik, hogy a CFR vezérigazgatósága ötszáz vasúti kocsi bérelt ki Csehszlovákiában a gabonaszállítás lebonyolítására. Minden vagonért hatvan lei bért fizet a CFR naponta.

(x) Magyarországon javítják ki a román vasúti anyagot. Bukarestből jelentik: Több budapesti és más magyar gépgyár képviselője tegnap megjelent a közlekedésügyi miniszter előtt a javaslatot nyújtották be, hogy a Magyarországon áthaladó és utközben vagy aselőtt megrongálódott vagonokat ott javítsák. Az ajánlatot a CFR vezérigazgatósága elé fogják terjeszteni.

Külföld

(x) Estek a faárak Magyarországon. Budapestről jelentik: A fapiacban az árak általában estek. A keményfa üzletmenete gyengés a keményfa árak nem tartottak lépést a fenyőfák árának emelkedésével, úgy, hogy egy köbméter merkantil tölgyfadeszka alig valamivel drágább, mint a közönséges fenyődeszka. Tölgyfa iránt nagy az érdeklődés Németországból, de az ütlekötés a márka hanyatlása folytán nagyon megnövekedett. A puhafa iránti kereslet a lei olcsóbbodása folytán élénk. Erdélyi termelők épületfaként (IV. oszt.) 1000 leit kérnek köbméterenként a magyar határállomásra. Tüzifaként a belföldi termelők, tekintve a nagy termelési és szállítási költséget, még mindig nagy árakat követelnek, az utóbbi időben 42-45 ezer koronával kötötték vagonját ab feladóállomáson. Dongafa után élénk a kereslet. Az üzletmenetet megnövekedti a jugoszláv és magyar korona között való diszparitás. Általában áremelkedést várnak az új szőret a dongafa után való keresletet növelni fogja. Az ár-vezetőség bizottság által megállapított hivatalos dongafa ár 2-2400 korona.

(x) Csehország leszállította a jutafonal importilletékét. Prágából jelentik: A kereskedelemügyi minisztérium rendelete szerint a jutafonal utáni behozatali illetéket, amely eddig a számlaérték egy félszázalékát és kilogrammonként 40 fillért tett ki, ezennel csupán a számlaérték fél százalékára szállította le.

(x) Egybilliárd korona az osztrák bankjegyforgalom. Bécsből jelentik: Az Osztrák Magyar Bank kimutatása szerint a bankjegyforgalom a legutolsó hóten 293 milliárd koronával emelkedett. Ezzel az egész bankjegyforgalom elérte az 1174,58 milliárd koronát. Az összegből 116 milliárd korona zárolt külföldi követelés.

SPORT

Zsidó csapatok körmérkőzése Aradon

— Az Új Kelet tudósítójától —

A romániai zsidóság politikai és nemzeti újjászülésével egyidejűleg kezdetét vette a testi regenerálódás. A testedzés eddig rendszertelenül fűzött ágának céludatos munkával való szervezett kultiválása is megindult. Románia különböző városiban egymásután alakultak meg a zsidó sportegyesületek, amelyek működési körükben felkarolták a sportok különböző fajtáit és célul tűzték ki, hogy egészséges testben egészséges lelkű új zsidó nemzedéket neveljenek. Kolozsvár, Nagyvárad, Marosvásárhely, Arad, Temesvár, Brassó, Szatmár, Máramarosziget, Beszterce, Dés és a többi romániai városokban megszervezték a zsidó sportklubokat, amelyek rövid fennállásuk alatt is számottevő tényezőivé izmosodtak az egyetemes romániai sportéletnek.

Szeptember 10 én és 11-én Aradon tartják meg a harmadik ország-részi cionista kongresszust és ezt az ünneplés alkalmát a romániai zsidó sportegyesületek is felhasználják a zsidó szolidaritásnak a sportban megnyilvánuló kifejezésére.

Románia négy tekintélyes zsidó sportegyesületének legjobb futbalcsapata, az aradi Hakoah, a temesvári Ka-

dimah, a nagyváradai Makkabea és a kolozsvári Haggibbo futballistái Aradon körmérkőzést tartanak, hogy újabb híveket szerezzenek a zsidó sport eszméjének és ezzel is hozzájáruljanak a zsidó gondolat kiemeléséhez.

Az erdélyi és bánáti zsidó sportvezetők örömmel ragadták meg az alkalmat, hogy az aradi kongresszus sportprogramját nívóssá és emlékeztetőssé tegyék. Stotter Aladár, a Haggibbor érdemében gazdag emlékezők tisztelői és barátai nevére és tiszteletére értékes vándordíjat alapítottak a körmérkőzések győztesének jutalmazására.

A hatalmas, masszív ezüst serleg, amelyet művészi kivitelű és zsidó történelmi tárgyú reliefek díszítenek, méltó és értékes jutalom lesz a romániai zsidó futbalcsapatok egymás ellen vívott első nyilvános küzdelmének. A helyezettek oszmos ezüst érméket kapnak jutalmul és emléklül.

A mezejelt sorsolás szerint szeptember 10 én, vasárnap a Haggibbor a nagyváradai Makkabeával, az aradi Hakoah pedig a temesvári Kadimah-val mérí össze erejét. Szeptember 11 én, hétfőn a két győztes és a két vesztes küzdelme fog élvezetesebb és nívós sportprogramot nyújtani Arad város sportközségének és a harmadik ország-részi cionista konferencia résztvevőinek. De nemcsak a romániai zsidóság, de az ország egész sportközvéleménye lázas érdeklődéssel tekint a négy romániai zsidó futbalcsapat aradi körmérkőzések elé.

Atlétika

Országos atlétikai verseny Aradon. Az AAC ma, szeptember 8 án tartja meg hagyományos öszi atlétikai versenyét, amelyen a 100 és 1500 méteres síkfutásban, valamint az ötös magasugrás csoportversenyben három vándordíj is kerül sődöntésre. Megrendezik a 30 km.-es távgyalogló versenyt is. Az AAC versenyén a kolozsvári sportegyletek több atlétája is indul.

A cseh-román-magyar sportkartell. A Magyar Labdarugó Szövetség előkezesének látja az időt a szövetséges államokkal, de főként a Csehszlovákiával való sportérintkezés felvételére. Az MLSZ elnöksége már határozatot is hozott, de még nem lépett vele a nyilvánosság elé. Most azonban ezt is dőlőre akarja vinni és ezért szeptember 8-ára ankétúra hívta össze a társszövetségeket. Az ankét egyetlen tárgya: A Magyarországot környező államokkal a sportérintkezés felvétele. A Labdarugó Szövetséget igen nyomós okok kézzetetik a cseh kérdés elintézésére. Szlovenszko magyar egyesületei szügetik a cseh-magyar sportbáke megkötését. A szlovenszko magyar csapatok rá vannak utalva a fővárosi csapatokkal való mérkőzésekre, amit csak a cseh-magyar sportbáke megkötésével lehetne állandósítani és biztosítani. Mint már jelentettük, Romániával máris megindult a sportérintkezés. A román sportszövetség több magyar játékos átigazolását kérte hivatalosan a Labdarugó Szövetségtől, amely természetesen teljesíteni fogja a kérést.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Habima Erdélyi Zsidó Színpad

Igazgató S. Stramer
Heti műsor
Szombaton, 1922 szeptember 9-én premierbérlet 1. szám és
Vasárnap, 1922 szeptember 10-én A bérlet 1. szám: Geld Liebe und Schande.
Hétfőn, 1922 szeptember 11-én premierbérlet 2. szám és
Kedden, 1922 szeptember 12-én A bérlet 2. szám: Chaskele Kol Bojnik.
Szerdán, 1922 szeptember 13-án premierbérlet 3. szám és
Csütörtökön, 1922 szeptember 14-én A bérlet 3. szám: Das Bübil (Die Stiefmutter).

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Péntek: Kiki. (Ujdonság 2-odszor. Rendes helyárakkal. Napi bérlet 2. szám B.) Szombat d. u. 3-kor és 5-kor: Névtelen asszony. (Mozielőadás igen olcsó helyárakkal. Főszereplő: Márkus Emília.) Szombat este fél 8-kor: Kék mazur. (Operet-ujdonság, 16-odszor. Rendes helyárakkal. Napi bérlet 3. sz. C.) Vasárnap d. u. 3 órakor: Tatárjárás. (Uj szereposztással. Olcsó helyárakkal.) Vasárnap este 8 órakor: Hamburgi menyasszony. (Operet-ujdonság 9-edszer. Rendes helyárakkal. Bérletszűnetben.) Hétfő: Tüzek. (Ujdonság 4-edszer. Rendes helyárakkal. Napi bérlet 4. szám A.)

Hamburgi menyasszony. Vasárnap este kilencódszor fogják előadni Vincs Zsigmond és Kalinyi Erőz népszerű és hangulatos operettjét, a Hamburgi menyasszony-t. A főszerepeket most is Kolbay Idikó, Kédebbő Duci, Réshely Ödön, Berky József, Nagy Gyula, Izó Miklós fogják játszani.

Tüzek. Három aszfolt nézőtár kitörő fészése és elragadtatása pecsételte meg a Hans Müller izgalmas darabját, a Tüzek-nak kolozsvári hívteljes sikerét. Hétfőn este negyedszer fogják adni a Tüzek-et a "premier" diadalmas szereposztásában.

Kék mazur. Réssben új szereplőkkel fog szomatlan este szüretkorúlni Lohár fison, gyönyörű zenéjű operettje, a Kék mazur. Ez lesz a nagy-szerű operet-ujdonságnak 15-ik előadása. Kolbay Idikó, Somogyi Emmi, Tompa Béla, Berky József fogják a varos szerepeket játszani.

MOZGÓK MŰSORA

Uránia-mozgóban pénteken, szombaton és Atlantic filmvállalat nagy-szerű kalendortörténete, A vörös malom. E látványos film tele van hátrorogató trükkökkel, érzékeltetéses jelenetekkel. Linston, a vegyész és Evans, a mérnök egy korszakalkotó találmányt dolgoznak ki. Éjjel betörők ellopják a kéz-terveket és modellt. Az igazi tettestára Scribe, a rajzoló, a bűn gyennu-ját Evansra hárítja. Linston, a vegyész azonban, ki szereti Evans leányát, Maudot, nem hiszi berátja lümmögését és megesküszik, hogy kikutatja a gonosz-terveket. Kalandos üldözés közben kibu-tatja a bűnszövetkezet rejt-khelyét, az elátkozottnak hitt Vörös malmot. A gonosz-tervők gyorsvontaton menekülnek el, mire Linston és Evans autón üldözi őket, utól is éri aszpresszt és viesza-szerai az elrablott értékeket. A gonosz-tervők visszatérnek a malomba. Linston-ér utánnuk rohannak. E peroben a malom a levegőbe röpül, maga alá to-melve a bűncsöket. A borzalmak után kiviral a Linston és Evans család boldogsága.

Egyetem-mozgóban: péntek, szomb-ot, az amerikai P. thó gyár szenzációs filmregénye: Egy szörnyű kalend Egy treghius álom története. Főszerepben: Mosjonkico, a világhírű művész. A fiatal Octav mérnök, tár szép és kedves menyasszonya van, rabja lesz a déroni Yvonne, sziművész nő varázslatának. Azzal a gondolatmal fekszik le, hogy reggel követi a művésznőt. Éjjel rémez álmat lát. Yvonnával, a férfik fivárosba ut-szot és nőül veszi. Atyja kitagsáta őket, nyomorba kerülnek. Ekkor egy filmgyárban találunk alkalmazást. Octav híree színész lesz és boldog, mert van egy sranyos kis leánya. Atonben hamis-karttyázás gyennujába bevaredik és áll-sát veseti Fok-ólfibra züllik, vándor-cirusszhoz kerül Gyermekke beteg lesz, fölkarasi hát atyját. Ez elutasítja. Kétségbeesésében megüti. Az atya meg-hal. Már detektívek jönnek érte, mikor felébred. Nem utazik el a csábító Yvonnával.

Apolló-mozgóban: pénteken ut-utoljára, az órási sikert aratott léleket-fojtoán izgalmas kalendortörténet. A Kétarcú asszony. Kettő f szerepben a kitűnő Matyasovszky Ilon, ki egy festvérpárt Daisyt, a főrangú asszonyt és leüllött ikeraó-érst az apcsleány Maryt játsza, megrázó drámai erővel. Végtelenül érdekes film ez, valószággal lenyűgösi a nézőket! Szombat vasárnap, látványos filmszínmű a Mozikirálynő

Valutapiáo szeptember 7-én

Table with exchange rates for various currencies including Bukaresi, Bécs, Prága, Berlin, Zürich, Paris, and Budapest. Columns include TÖZSDÉK, Lei, cseh kor., márka, fran. frank, svájci frank, lira, osztr. kor., magy. kor., font sterl., dinár, leva, lengy. márká, dollár, holl. forint, török font, svéd kor.

Porcellán és edénykereskedők figyelmébe!

Karlsbadi porcellán áruk: u. m. sima, gyöngyös, relif, duplaerős, mély, lapos és dessert tányérok; sültés, tésztás stb. tálak, gyönyörű, mintás teás csészék, bögrék stb. a napi áraknál sokkal olcsóbban. Kérjen árajánlatot! 4336-1

B. Gál, porcellánkereskedő Déva. Telefon 27.

PALATÁBLÁT és mindenféle rövidírt csak a "PROGRESS" import-cégnél ORADEA-MARE vásároljon. Feltűnően olcsó engross árak! Kérjen árajánlatot

Mindenmü bádogos és vízvezeték szerelő munkákat legolcsóbban ügyhelyben, mint vidéken vállal 1298

Frisch Samu

Cluj, Cal. Motilor (v. Monostori-u.) 143.

Zsák HAVAS DEZSO Timisoara Zsineg Ponyva 1374

Az előkelő világ cipőkréme

Exportját és importját

Románia, Magyarország, Ausztria és Németország között határidővel és legolcsóbb fix díjtételek mellett csak

Deutsch Testvérek

nemzetközi szállítási vállalata tudja lebonyolítani Központ: Cluj. Piata Unirei 26.

HÁZAK: Wien, I. Rottenturmstrasse 27. Budapest, VII. Rákóczi-ut 6, VII. Dohány-utca 3 Oradea-Mare, Rimanóczy-ut 12. Brasov, Kapu-utca 61. Arad, Simonyi-utca 13. Orsova, Dunapart, Szolnok, Madách-u. 1. Expoziturák: Bruck, Hegyeshalom, Moson, Bihar-keresztes, Békéscsaba, Curtici, Kötögyán Biharpüspöki. 1276

Fuvarlevél felülvizsgálati iroda Speciális dunai forgalom!

Gyermek ruhák 1399 raktáron és rendelésre is legizlésebben csak az

ADLER-cégnél készülnék. Str. Iuliu Maniu (v. Szentegyház-u.) 5. sz.

Zeneművek, Iskolaszerek, külföldi bélyegek

Könyv- és papírkereskedés Nyomdávalal! Olcsó árak! Szombat és ünnepnap zárva!

Idetgenes helyiség Str. Surda (Kis-utca) 22.

Befőttes U hitelesített palac- Uborkás VE kok és poharak, Tábla G függő és fali

Lámpák

raktárról azonnal megrendelhetők Ausländer Lajos 1353 Cluj-Kolozsvár, Piata M. Viteazul (v. Széchenyi-tér) 39 Telef. 9-54. En-gros! En-detail!

Marosvásárhely

legelőkelőbb és legelőnyösebb bevásárlási forrásai: Parfümeria IDEAL Illatszertár Telefon: 132. 4644 Főter 5.

Sándor Mór & Co. gyarmat és vegyesáru nagykereskedése Telefon: 102.

Slepák ékszerész, órás és műötvös Mindenféle finom ékszer és órát raktáron tart. 4646

Wolster és Kertész Székelyföld legnagyobb úri divat, fehérnemű, kalap és cipőáruháza FŐTÉR 35.

Kiss Endre nőidivatáruháza „Au Bon Gout“ Paris-Bukaresti áruház lakata. Főter 41.

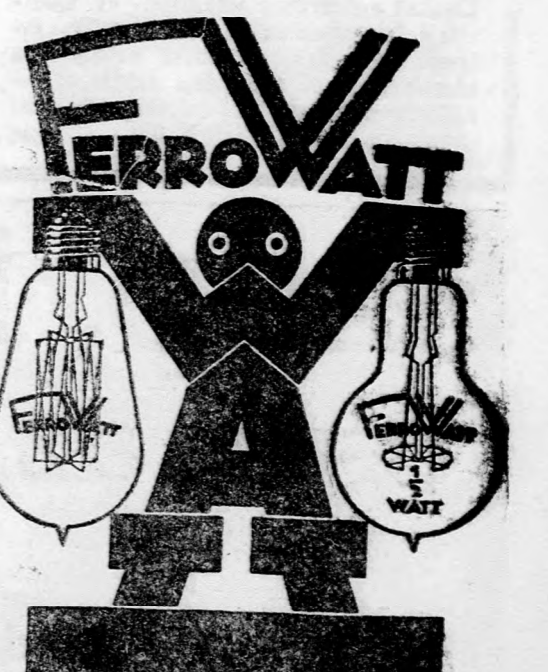
3 nap alatt a legmodernebb művészi parókákat és vizondolást párisi kivitelben készített jutányos árak mellett Páscu és Erdélyi hölgyfodrász, Piata Unirei No. 23.

Central Buffet Színház utca 1344 ez ellte közönség találkozó helye

Jó forgalmu nyomda és papírüzlet teljes felszereléssel és berendezéssel Erdély egyik legnagyobb városának főterén kedvező fizetési feltételek mellett eladó. Komoly feltektánsok ajánlatait „Papírüzlet” jelige alatt a kiadóhivatal továbbítja.

MŰSZAKI CIKKEK ÉS GAZDASÁGI GÉPEK NAGYRAKTÁRA HANN ÉS TÁRSA Gép- és Műszaki Keresk. Rt. Cluj-Kolozsvár Str. Regina Maria (Deák F.-u.) 11 A deutzeni LANGEN és WOLF motorgyár és a budapesti WOLFNER GYULA és TÁRSA gép-szizgyár képvisellete és lerakata. Sürgöncyim: Hanncomp. Telefon: 2-36

Bürger Albert mechanikai hordógyára T.-Mureş-Marosvásárhely Szállit minden mennyiségben sörös, boros, likőrshordókat minden nagyságban. 4633 Kivánatra árajánlatot szennal szolgál

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetéseket egyszeri közlési díja azonosan 1 lej. Vastagabb betűvel szedett szavak 2 lej. Legkisebb apróhirdetési díja — 10 szóból — 10 lej. Teljes hirdetésre semmilyen felülagdíjat nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbítanak. Erre a célra a hirdetési díjon kívül 2 lej 60 bant bérlegköltésig fizetendő.

Övönöt azonnali belépésre Napközi Gyermekotthona részére keres a Cluj-kolozsvári izr. jótékony nőegylet. 4652

Eladók 300 szikvizet, 1000 limonádés (kracherli) kristály üveget kifogástalan jókarban. Spitzer Andor Almosul-Mare (Váralmás). 4650

Jó összeköttetéssel bíró sadchenek címet **»Gyors«** jellegre a kiadóba kérem. 4649

Orth. kóser házi koszt kapható. Cím a kiadóban. 4642

Univerzo kozmetikai intézet Cluj, Piata Unirii 13. I. emelet. Modern szépségápolás. Ugyanott **Machula** hölgyfodrász művészies hajmunkát, parókát készít haját fest. 4643

Patkányfogó kutyát veszek. Indig, Wesse-lényi Miklós-utca 10.

56 éves izr. magánhivatalnok hozzáillő nőt feleségül venne, esetleg benősülne, hogy ha ezáltal biztos egzisztenciát érhet el. Körülményes teljes című ajánlatokat **»Egyedül«** jellegre a kiadóba kérem. Diszkrétció biztosítva. 4635

Figyelem! Figyelem!
Női kabátokat minden divat szerint legjutányosabban készít **Arbermann** női kabátszalonna Cluj, Str. Chinez 2. (Szentlélek- és Kinizsi-utca sarok).

Fordításokat, alakításokat is vállalok

Kisbesben lakó urid zsidó családhoz egy harmadik gimnázista és egy negyedik elemista mellé nevelő vagy nevelőnő kerestetik, aki őket mint magántanulókat vizsgára előkészíthetné. Ajánlatok referenciákkal és fizetési igények megjelölésével a kisbesbeni gránitbánya igazgatójához. 4628

Német kisasszony, aki jobb bizonyítványal rendelkezik, jó fizetéssel azonnali felvételt. Értekezni Goldstein Nagyrúháza. 4631

Nevelőnő három gyermekhez 1—3 elemi oszt. magyar-román kerestetik. Miumalom, Borgóprund. 4621

Uvegkereskedőség jómegjelenésű perfekt szakember felvételt. Ausländer Lajosnál Cluj Kolozsvár. 4595

Elcserélném a városban levő két modern szobából és konyhából álló lakásomat nagyobb, kertes lakásra. Lehet a külső részeket, esetleg magasabb helyen is. Leveleket **»Kölcsönös«** jellegre az Uj Kelet kiadóhivatala továbbít. Telefon 977 és 844.

Concurs

Die Schässburger (Sighisoara) Talmud Tora Verela sucht für sofortigen Eintritt einen **חובש רש"י** der fähig ist **חובש רש"י** gründlich zu unterrichten Gehaltsansprüche samt Zeugnisse des bisherigen Wirkens sind an Unterfertigten zu richten.

Simon Béla
Präs. d. Talm. Tora.
4638

Heccher, mosótalp, felsőbőr és szijgyártóhivatal
Állandóan nagy készlet késznyben és nagyban. Legolcsóbb árak mellett. Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközöl. Vagontélnél 5 százalék kedvezmény.

SÁMSON-BÖRGYÁR

Gyufagyár-utca 1. Gyorsáru raktárral szemben. Telefon: Gyár 86. lakás 3—87. szám

GANZ

vilámmoságl részvénrtársaság üzemeztetésége

Piata M. Viteazul
Széchenyi-tér 41. sz. (Széki-palota.)

Elvállal elektromos világítási- és erőátviteli berendezéseket. Izzólámpák, izzólámpa szénpálcák, szerelési anyagok és kisebb motorok állandóan raktáron. — Költségvetéseket és felvilágosításokat díjtalanul nyújt. Telefon 403. 1200

Erdélynek legdusabban felszerelt nagykereskedése

Eladás csak nagyban
Telef. Interurban: 200

rövid, nürnbergi, diszmű, játékaru, iskola és írószerek, lámpa, toiletszappan, evőeszköz, tükör, kefe, cipőkrém, lakat és egyéb a szakmához tartozó cikkekben

Nossbaum Testvérek
Marosvásárhely

Engros eladás!

1342

Rövid, norinbergi, galanterie és papíráruk külföldről raktárra érkeztek

Simplon-áruház

Cluj, Calea Reg. Ferdinand 25. sz. Főpostával szemben.

Engros eladás!

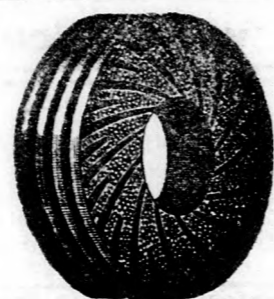
Rottmann Károly és Társai Rt.

Királyi udvari szállítók Timisoara

1364

Rum- és likörgyár. Cognacfőzde

Gyümölcsapálinka termelés
Bornagykereskedés
Szeszszabadraktár
Szeszdenaturálótelep

„Kálnai“ Malomkögyár

Targu-Mures—Marosvásárhely

Gyárt legnagyobb teljesítményű, úgy buza, mint tengeri örlésre alkalmas, francia rendszerű, rakott malomkövet. Minőségért garanzálók! 1367

Kása Albert

Gép- és elektrotechnikai műszaki vállalata
Cluj, C. Victoriei 99.

Műköszörüs, késes, műszerész

szakmába vágó munkákat szak szerint, vállalom szolid és pontos kiszolgálással
Gajzágó Márton
Cluj, Kinizsi-utca 5. (Ovár.)

MEGNYILT
Charlotte Székely Sarolta
angol és francia női divatterme
CALA REG. FERDINAND 22. sz. alatt.

ELSŐ ERDÉLYRÉSZI ÉKSZERÁRU GYÁR

CLUJ, Str. Xenophon (v. Szappan-u.)
Telefon interurban 2-13.
Sörgöncím: JUVARE Cluj.

Ékszerárugyár és nagykereskedés.

Vesz:

legmagasabb árban mindennemű arany és ezüstöt.

Gyárt és elad: mindennemű ékszerárut.

Vállal:

mindennemű briliáns munkákat, javításokat és alakításokat.

Vésnöki műterem.

Fogászati arany és forrasztó. Arany és ezüst hullalok és lemezek.

Csak viszonteladók részére!

Citrom

300 és 660-as

Sardella paszta és Sardella gyűrű (ringli)

olasz gyártmány 1/10, 1/8, 1/6, 1/4, 1/2, 1/1 kg.-os
Vanília, salycil, naphtalin, gyanta, salétrom, gyertya nagyobb mennyiségben kapható

LÉB FIVÉREK Cluj

1401 Telefon 471.

Aggag és Vegyipar Rt. Szatmár

Gyárt: bőrenyvet, csontenyvet, csontszirt, műtrágyát, szappant, kocsikenőcsőt, gépszirt, téglát stb.

Vesz: csontot, száraz és vizes huslást, nyers és olvasztott fagyut.

Szarut, száruhegyet, aggancsot, huslást és csontot, valamint mindennemű timár-hulladékot legmagasabb napi árban vásárol

Szaru- és csontárugyár Rt. Cluj
1310

Engros. Olcsó bevásárlási forrás rövid, bazar, galanterie cikkekben
Feiner Testvérek, Cluj, Unió-u. 11.
Bent az udvarban. 1303

Ultramarin

garantált tiszta, francia és német

Falzőld

1-a német minden árnyalatban

Elsőrendű német vegyi és földfestékek

Anilinek és

Indigó

Meister Lucius-féle

Reichold, Flügger & Boeching-féle
kocsi-, zománc- butor- és padlólakkok

Beck, Roller et G-féle

ecsetek

Schmincke-féle

művész-festékek

legolcsóbb napi áron, közvetlen importjainkból

Segesváry és Tsai

festéknagykereskedés,
Cluj-Kolozsvár

Szép, izléses nyomtatványt csak az UJ KELET nyomdája készít

Névjegyeket, eljegyzési, lakodalmi kártyákat, üzleti nyomtatványokat a legrövidebb idő alatt és a legjutányosabban szállítunk.

„Kadima“-nyomda és kiadóvállalat Rt. Cluj—Kolozsvár Str. Baron L. Pop 10. Telefon 879.

Szerkesztő...
Hivatali és...
Cluj-Kolozsvár,
S. Pop. — Bra...

Az Uj Kelet...
szerkesztőség...
Kiadóhivatal...
Nyomda...
Első osztály...
E. N. Sz.

Készítők...
szerkesztőség...
Kézirat...
csak vissza...
kérjük.

V. évfoly

Az

Az igazs...
porja le a n...
ban, vagy...
agy kiált, n...
kolában, vg...
szaru bolivi...
rendből. A...
kiáltott. Ne...
kiáltottunk.

a kis eset k...
és védelmet...
tőségét szor...
Ellenkezőleg...
lényegéig, e...
önösségei l...
lett belőle, n...
dálvaló. Hé...
De épen azé...
és épen azé...
egyébként...
sek közöttik...
egyszerű, n...
annyira köz...
is megütötte...
Nem lehet e...
ságtalanságo...
isméleti mag...
létszta va...
létketne ber...

Valóban...
erővel, mert...
det és kivete...
Mert ez tört...
ez a tartalm...
jeszkedni ak...
akadályok ke...
megtelt már...
csurognak b...
jeszkedés m...
csak úgy, l...
sikai törvény...
neveznek. J...
alkalmanta.

mellette volt...
talítás, sok...
energiára d...
gultságot és...
hojulya nag...
aki újat áll...
Béni állta,

szándékkal...
ból. Csak a...
joga van a...
tendeig azon...
fizette az ad...
a közélet gé...
ki becsülte...

a társadalom...
helyzetét. A...
Weinstein B...
rien kiszorí...
értelem a r...
szövedékből...
fogást vallo...
csinálni. Ha...
esztendő ele...
abban a b...
Béni tizenh...

azerény ga...
hatlom és...
egyebet, es...
mellé áll.

Az egy...
ember fórum...
kereste a jo...
hat esztendő...
Hát ki lehe...
tendőt egy...
semmi tizen...
hogy szét l...
rőst, amel...
Weinstein

áltott, a sz...
a kérdések...
lehet-e ezt...
bél nagy es...
erejéből, mi...
sem öntözne